

Секція Право	
УДК 351.778.5:69.003	
Дата першого надходження статті до видання	2026-03-11
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-04-25
Дата публікації/оприлюднення	2026-05-04

Ліцензування та контроль у будівництві: нові підходи

Лещинський Віктор Петрович

Доктор юридичних наук,
кандидат наук з державного управління,
академік Інженерної академії України,
Президент Національної спілки проектної справи;
доцент кафедри агроекономіки та менеджменту Київського аграрного університету
Національної академії аграрних наук України, Київ
ORCID ID: 0000-0002-0533-2341

Анотація. У статті досліджено сучасні підходи до трансформації системи ліцензування та державного контролю у сфері будівництва в умовах цифровізації публічного управління, необхідності відновлення інфраструктури та підвищення прозорості регуляторних процедур. Обґрунтовано, що традиційна модель адміністративного нагляду, орієнтована переважно на формальну перевірку дозвільних документів і суб'єктів господарювання, поступово втрачає ефективність в умовах ускладнення будівельних процесів, зростання кількості учасників будівництва та потреби у швидкому, але безпечному відновленні об'єктів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває перехід до ризик-орієнтованої, даноцентричної та об'єктно-орієнтованої моделі регулювання, яка передбачає використання цифрових інструментів, аналітичних механізмів, електронних реєстрів і систем моніторингу протягом усього життєвого циклу об'єкта будівництва.

У межах дослідження визначено ключові тенденції модернізації ліцензування у будівництві, серед яких — запровадження селективного підходу до ліцензування видів діяльності з підвищеним рівнем ризику, посилення персональної та професійної відповідальності виконавців, удосконалення процедур перевірки кваліфікаційної спроможності учасників будівельного процесу, а також інтеграція дозвільних і контрольних процедур у цифрове середовище. Особливу увагу приділено ролі Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва як інструменту забезпечення прозорості, простежуваності рішень, автоматизації адміністративних процедур і накопичення даних для оцінювання ризиків.

У статті обґрунтовано, що ефективний контроль у будівництві має зміщуватися від суто суб'єктного підходу до об'єктного контролю, за якого центральним елементом регуляторної уваги стає не лише діяльність конкретного суб'єкта, а й рівень ризику, технічна складність, суспільна значущість та потенційні наслідки експлуатації конкретного об'єкта. Такий підхід дає змогу оптимізувати контрольне навантаження, зосередити ресурси державного нагляду на найбільш ризикових об'єктах, зменшити адміністративний тиск на добросовісних учасників ринку та водночас підвищити рівень безпеки будівництва. Розглянуто міжнародний досвід застосування ризик-орієнтованого регулювання, цифрових платформ, професійної сертифікації та багаторівневого контролю у будівельній сфері. На основі проведеного аналізу сформульовано висновки щодо доцільності комплексної модернізації системи ліцензування та контролю у будівництві шляхом поєднання цифровізації, селективного

ліцензування, об'єктно-орієнтованого нагляду, міжвідомчої інтеграції даних та підвищення відповідальності учасників будівельного процесу.

Ключові слова: ліцензування, державний контроль, будівництво, ризик-орієнтоване регулювання, цифровізація, ЄДЕССБ, регуляторна політика, об'єктно-орієнтований підхід, адміністративні процедури, будівельне право.

Licensing and control in construction: new approaches

Leshchynsky Viktor Petrovych

Doctor of Law,

Candidate of Science in Public Administration,

Academician of the Engineering Academy of Ukraine,

President of the National Union of Project Management;

Associate Professor of the Department of Agricultural Economics and Management,

Kyiv Agrarian University,

National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Kyiv

ORCID ID: 0000-0002-0533-2341

Abstract. The article explores modern approaches to the transformation of the licensing system and state control in the construction sector in the context of the digitalization of public administration, the need to restore infrastructure and increase the transparency of regulatory procedures. It is substantiated that the traditional model of administrative supervision, focused mainly on the formal verification of permits and business entities, is gradually losing its effectiveness in the context of the complexity of construction processes, the growth of the number of construction participants and the need for rapid but safe restoration of facilities. In this regard, the transition to a risk-oriented, data-centric and object-oriented model of regulation, which involves the use of digital tools, analytical mechanisms, electronic registers and monitoring systems throughout the entire life cycle of a construction facility, is becoming particularly relevant.

The study identified key trends in the modernization of licensing in construction, including the introduction of a selective approach to licensing activities with a high level of risk, strengthening the personal and professional responsibility of performers, improving the procedures for verifying the qualification of participants in the construction process, as well as the integration of permitting and control procedures into the digital environment. Special attention is paid to the role of the Unified State Electronic System in the field of construction as a tool for ensuring transparency, traceability of decisions, automation of administrative procedures and accumulation of data for risk assessment. The article substantiates that effective control in construction should shift from a purely subject approach to object control, in which the central element of regulatory attention becomes not only the activities of a particular subject, but also the level of risk, technical complexity, social significance and potential consequences of the operation of a particular object. This approach allows optimizing the control load, concentrating state supervision resources on the most risky objects, reducing administrative pressure on bona fide market participants and at the same time increasing the level of construction safety. The international experience of applying risk-based regulation, digital platforms, professional certification and multi-level control in the construction sector is considered. Based on the analysis, conclusions are formulated on the feasibility of comprehensive modernization of the licensing and control system in construction by combining digitalization, selective licensing, object-oriented supervision, interdepartmental data integration and increasing the responsibility of participants in the construction process.

Keywords: licensing, state control, construction, risk-based regulation, digitalization, EUESSB, regulatory policy, object-oriented approach, administrative procedures, construction law.

Вступ

Актуальність проблеми. Сфера будівництва у системі публічного управління характеризується підвищеним рівнем ризиків, оскільки інституційні дисфункції та недобросовісна поведінка суб'єктів мають комплексні матеріальні, безпекові та соціально-політичні наслідки. Відповідно, державне регулювання традиційно базується на багаторівневій системі превенції, що охоплює ліцензування, дозвільні процедури, контроль і нагляд. Водночас сучасна практика виявляє структурну суперечність між жорсткістю превентивних (ex ante) механізмів і їх фактичною результативністю, оскільки формалізація процедур не забезпечує адекватного реагування на реальні ризики та водночас стримує інвестиційну активність. В умовах України ця проблема загострюється впливом воєнних чинників, масштабами відновлення інфраструктури та підвищеними вимогами до прозорості використання публічних і міжнародних ресурсів [4; 17].

Нормативно-правова модель регулювання будівництва відзначається інституційним розмежуванням функцій ліцензування, контролю та нагляду, реалізація яких після реформ 2021 року зосереджена в межах відповідних органів із використанням цифрової інфраструктури ЄДЕССБ та Реєстру будівельної діяльності [7; 16]. Водночас результати міжнародних порівняльних досліджень, зокрема аналітичні оцінки Світового банку, засвідчують наявність інституційних прогалин, зокрема недостатню розвиненість механізмів страхування ризиків та незалежної попередньої перевірки проєктної документації, що обмежує ефективність процедурно-орієнтованої моделі регулювання [15; 16].

Цифровізація регуляторних процесів актуалізує перехід до ризик-орієнтованого та data-driven підходу, що передбачає автоматизацію процедур і диференціацію регуляторного впливу залежно від рівня ризику. Однак збереження нормативно закріпленої уніфікованої моделі ліцензування і контролю формує дисбаланс між динамікою інструментів і статичністю регуляторної архітектури, що зумовлює необхідність її концептуального перегляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі проблема архітектурно-будівельного регулювання розглядається переважно у трьох взаємопов'язаних напрямках. Перший – доктринально-правовий, у межах якого досліджуються інституційні засади державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Зокрема, І. В. Тимків обґрунтовує складність нормативної структури та наявність колізій у розмежуванні повноважень [9]. Другий напрям представлений дослідженнями цифровізації, де Є. Литвинюк розглядає зниження ролі людського фактора та підвищення операційної ефективності процедур як необхідну умову підвищення ефективності регуляторних процесів [3]. Третій – публічно-управлінський, у межах якого фіксуються проблеми фрагментарності цифрових рішень і недостатньої інституційної спроможності. Водночас спільним обмеженням цих підходів є відсутність інтегративної моделі, що поєднує ліцензування, контроль і ризик-орієнтовану аналітику.

У зарубіжних дослідженнях переважає напрям цифрових будівельних дозволів та автоматизованої перевірки відповідності. F. Noardo доводить фрагментарність існуючих підходів і необхідність міждисциплінарної інтеграції [14]. Інструментальний рівень представлений працями Р. Nagedorn, де обґрунтовано можливість формалізованої автоматизації перевірок на основі онтологічних моделей [12]. Компаративні

дослідження виявляють варіативність процесних моделей у країнах Європи та залежність ефективності цифровізації від стандартизації процедур [11; 18].

Окремий напрям становлять дослідження *regulatory governance*, у межах яких обґрунтовується ризик-орієнтований характер сучасного контролю та необхідність забезпечення підзвітності при делегуванні функцій приватним суб'єктам [5; 13]. Отже, на основі узагальнення наукових підходів, встановлено зміщення регуляторної парадигми від формально-процедурної моделі до концепції «*smart regulation*», яка передбачає поєднання дерегуляційних інструментів із ризик-орієнтованим контролем та використанням даних.

Виділення невіршеної частини проблеми. Попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених питанням державного архітектурно-будівельного контролю, цифровізації дозвільних процедур та удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері будівництва, недостатньо дослідженим залишається питання комплексного переосмислення взаємозв'язку між ліцензуванням, контролем і ризик-орієнтованою аналітикою. У більшості наукових підходів ці елементи розглядаються відокремлено: ліцензування — як інструмент допуску суб'єктів до ринку будівельних послуг, контроль — як форма державного нагляду за дотриманням вимог законодавства, а цифровізація — як технічний засіб оптимізації адміністративних процедур.

Водночас сучасні умови функціонування будівельної сфери в Україні, зокрема потреби масштабної післявоєнної відбудови, необхідність забезпечення прозорості використання бюджетних і міжнародних ресурсів, зростання кількості складних інфраструктурних проєктів та підвищені вимоги до безпеки об'єктів, потребують не лише процедурного вдосконалення чинної системи, а й концептуального переходу до нової регуляторної моделі. Така модель має поєднувати селективне ліцензування, об'єктно-орієнтований контроль, цифрове управління даними, автоматизоване оцінювання ризиків і посилення відповідальності учасників будівельного процесу.

Невіршеною залишається також проблема визначення оптимального балансу між дерегуляцією та збереженням належного рівня державного контролю. З одного боку, надмірна формалізація ліцензійних і дозвільних процедур створює адміністративні бар'єри для добросовісних суб'єктів господарювання та може стримувати інвестиційну активність. З іншого боку, необґрунтоване спрощення регуляторних механізмів без належної системи цифрового моніторингу, страхування ризиків, незалежної експертизи та персональної відповідальності може призвести до зниження рівня безпеки будівництва.

Отже, актуальним науковим завданням є формування інтегративного підходу до модернізації системи ліцензування та контролю у будівництві, який би враховував не лише адміністративно-правові аспекти регулювання, а й цифрову трансформацію, ризик-орієнтовану логіку державного нагляду, міжнародний досвід та особливості післявоєнного відновлення України.

Мета статті. Проаналізувати нові підходи до трансформації системи ліцензування та контролю у будівництві.

Наукова новизна. Наукова новизна статті полягає в обґрунтуванні інтегрованого підходу до трансформації системи ліцензування та контролю у будівництві, який передбачає поєднання адміністративно-правових, цифрових, ризик-орієнтованих та об'єктно-орієнтованих механізмів регулювання.

У статті запропоновано розглядати ліцензування не лише як формальний інструмент допуску суб'єктів господарювання до здійснення будівельної діяльності, а як елемент ширшої системи управління ризиками у будівництві. Такий підхід передбачає диференціацію ліцензійних вимог залежно від рівня складності робіт, класу наслідків

об'єкта, потенційної небезпеки для суспільства та значення об'єкта для критичної чи соціальної інфраструктури.

Новизна дослідження також полягає в обґрунтуванні необхідності переходу від переважно суб'єктного контролю, орієнтованого на перевірку діяльності конкретного виконавця, до об'єктно-орієнтованої моделі нагляду, у межах якої ключовим критерієм регуляторної уваги є не лише статус учасника будівельного процесу, а й ризиковий профіль конкретного об'єкта будівництва.

Крім того, у статті розвинуто положення щодо використання ЄДЕССБ не лише як електронного адміністративного інструменту для подання та обробки документів, а як потенційної аналітичної платформи для накопичення, систематизації та використання даних з метою прогнозування ризиків, визначення пріоритетності перевірок, моніторингу життєвого циклу об'єкта та підвищення прозорості регуляторних рішень.

Практичне значення. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих положень і висновків для удосконалення державної політики у сфері будівництва, модернізації ліцензійних і контрольних процедур, а також підвищення ефективності публічного адміністрування в умовах цифрової трансформації та післявоєнного відновлення України.

Запропоновані підходи можуть бути використані органами державної влади під час розроблення змін до нормативно-правових актів, що регулюють питання ліцензування господарської діяльності у будівництві, державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, функціонування ЄДЕССБ, ведення Реєстру будівельної діяльності та здійснення дозвільних процедур.

Практична цінність дослідження полягає також у можливості застосування його висновків для формування критеріїв ризик-орієнтованого контролю, визначення підстав для проведення перевірок, розмежування об'єктів за рівнем ризику, удосконалення процедур професійної сертифікації та посилення відповідальності учасників будівельного процесу.

Матеріали статті можуть бути корисними для суб'єктів публічного управління, органів місцевого самоврядування, експертних організацій, професійних учасників будівельного ринку, розробників цифрових регуляторних платформ, а також науковців, які досліджують проблеми адміністративного права, будівельного права, публічного управління, цифровізації та регуляторної політики.

Методологія

Методи дослідження. У процесі дослідження використано сукупність загальнонаукових і спеціально-правових методів.

Метод аналізу та синтезу застосовано для вивчення окремих елементів системи ліцензування, дозвільних процедур, контролю та нагляду з подальшим узагальненням їх у межах єдиної регуляторної моделі.

Формально-юридичний метод використано для дослідження змісту нормативно-правових актів, що регулюють сферу будівництва, ліцензування господарської діяльності, державний архітектурно-будівельний контроль, функціонування електронних реєстрів та адміністративних процедур.

Порівняльно-правовий метод застосовано для аналізу міжнародного досвіду регулювання будівельної діяльності, зокрема практик цифрових дозволів, автоматизованої перевірки проектної документації, ризик-орієнтованого контролю, страхування будівельних ризиків та професійної відповідальності.

Системний метод дав змогу розглянути ліцензування, контроль, нагляд, цифрові платформи, реєстри, професійну сертифікацію та механізми відповідальності як взаємопов'язані елементи єдиної системи публічного регулювання будівництва.

Метод узагальнення використано для формулювання висновків щодо доцільності переходу до нової моделі регуляторного управління, заснованої на поєднанні цифровізації, ризик-орієнтованого підходу та об'єктного контролю.

Джерела даних. Джерельну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, що регулюють сферу містобудівної діяльності, ліцензування господарської діяльності, державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, адміністративних процедур і цифрового врядування.

До джерел дослідження також належать матеріали Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, положення щодо функціонування Реєстру будівельної діяльності, офіційні аналітичні матеріали органів державної влади, міжнародні порівняльні дослідження у сфері регуляторної політики та будівельного контролю, а також наукові публікації українських і зарубіжних дослідників.

Окрему групу джерел становлять праці, присвячені цифровізації будівельних дозволів, автоматизованій перевірці відповідності проектної документації, ризик-орієнтованому контролю, regulatory governance, smart regulation та інституційній модернізації системи публічного управління.

Використання різних груп джерел дало змогу поєднати правовий, управлінський, технологічний і компаративний аспекти аналізу та сформуванню комплексне бачення перспектив модернізації системи ліцензування і контролю у будівництві.

Інструменти аналізу. Інструментами аналізу у межах дослідження виступають нормативно-правове моделювання, порівняльний аналіз, інституційна діагностика, систематизація наукових підходів, ризик-орієнтована оцінка регуляторних механізмів та логіко-структурне узагальнення.

Нормативно-правове моделювання використано для визначення можливих напрямів удосконалення правового регулювання ліцензування та контролю у будівництві. Порівняльний аналіз дав змогу зіставити українську модель регулювання з окремими зарубіжними підходами до цифрового адміністрування будівельної діяльності, професійної сертифікації та незалежної перевірки проектної документації.

Інституційна діагностика застосована для виявлення проблем взаємодії між суб'єктами регулювання, зокрема органами державної влади, експертними організаціями, професійними учасниками ринку та адміністраторами цифрових систем. Ризик-орієнтована оцінка дала змогу визначити, які елементи будівельного процесу потребують посиленого контролю, а щодо яких доцільним є зменшення адміністративного навантаження.

Логіко-структурне узагальнення використано для формування висновків щодо переходу до інтегрованої моделі регулювання, у якій ліцензування, контроль, цифрові дані, професійна відповідальність і моніторинг життєвого циклу об'єкта функціонують як взаємопов'язані елементи єдиної системи.

Обмеження дослідження. Обмеження дослідження зумовлені складністю та динамічністю нормативно-правового регулювання будівельної сфери в Україні, особливо в умовах воєнного стану, цифрової трансформації та постійного оновлення процедур, пов'язаних із відбудовою інфраструктури. У зв'язку з цим окремі положення законодавства та практики адміністрування можуть змінюватися, що потребує подальшого наукового моніторингу.

Дослідження має переважно концептуально-аналітичний характер і спрямоване на виявлення загальних тенденцій трансформації системи ліцензування та контролю у будівництві. Воно не охоплює детального емпіричного аналізу всіх адміністративних практик, судових справ, статистичних даних щодо перевірок або результатів функціонування ЄДЕССБ у розрізі всіх категорій об'єктів будівництва.

Окремим обмеженням є те, що міжнародний досвід розглядається вибірково — з позиції тих практик, які можуть бути релевантними для України, зокрема ризик-

орієнтованого контролю, цифрових будівельних дозволів, незалежної експертизи та професійної відповідальності. Водночас повне перенесення зарубіжних моделей у національний правовий простір потребує врахування особливостей української системи публічного управління, правової традиції, інституційної спроможності та умов післявоєнного відновлення.

Результати

У теоретико-методологічному вимірі будівельне регулювання необхідно концептуалізувати як поліструктурну систему взаємопов'язаних регуляторних контурів, що охоплюють допуск до ринку, допуск до реалізації конкретного проекту, контроль виконання робіт, процедури введення об'єктів в експлуатацію та механізми постпроектної відповідальності. Така інтерпретація забезпечує перехід від інструментального розуміння регулювання до його трактування як інтегрованого механізму управління ризиками у межах життєвого циклу будівельного об'єкта. У сучасному науковому дискурсі простежується тенденція трансформації регуляторної парадигми, що полягає у зменшенні ролі попередніх (ex ante) бар'єрів доступу та посиленні значення об'єктно-орієнтованого і даноцентричного контролю, в межах якого визначальними стають параметри конкретного проекту, якість і формалізованість цифрових даних, інструменти фіксації інспекційних процедур та індивідуалізація відповідальності суб'єктів. Зазначена трансформація відображається у впровадженні концептів *risk-based enforcement*, *digital permitting*, *machine-readable regulation* та *lifecycle accountability* як складових сучасної моделі *data-driven regulation* [15].

Нормативно-правове регулювання будівельної діяльності в Україні відзначається інституційною диференціацією механізмів ліцензування та інструментів державного архітектурно-будівельного контролю і нагляду. На законодавчому рівні закріплено ліцензування діяльності з будівництва об'єктів із середніми та значними наслідками (CC2/CC3), разом з функціонуванням автономних режимів контролю та нагляду, деталізованих у підзаконному нормативному регулюванні. Інституційна концентрація відповідних повноважень у межах діяльності уповноваженого органу після реформування 2021 року засвідчує багаторівневий характер регуляторного циклу, в якому ліцензування виконує роль первинного інструменту допуску до діяльності, але не визначає змістовну конфігурацію всього регуляторного впливу [7].

Водночас чинна система характеризується переважною орієнтацією на узагальнені критерії оцінювання ризику, що зосереджені на характеристиках суб'єкта господарювання, зокрема класі наслідків об'єктів, тривалості здійснення діяльності та наявності порушень ліцензійних умов. Зазначена модель формує базовий рівень регуляторного контролю, проте не забезпечує належної диференціації аналізу ризиків з урахуванням специфіки об'єктів будівництва, технологічних рішень і критичних елементів інженерної інфраструктури. У результаті формується структурна невідповідність між складністю сучасних будівельних процесів і спроможністю регуляторної системи забезпечувати належний рівень їх регулювання, що особливо загострюється в умовах інтенсивної реконструкції та технологічної диверсифікації галузі [8]. За цих умов розвиток цифрової інфраструктури у сфері будівництва в Україні постає як об'єктивно зумовлений напрям модернізації регуляторної системи.

Визначений законодавством порядок функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва передбачає відкритий доступ до даних Реєстру будівельної діяльності, інтеграцію з іншими державними інформаційними ресурсами та застосування підсистеми управління ризиками, яка забезпечує автоматизовану верифікацію даних і присвоєння відповідних ризикових статусів документам. Крім того, інституційна практика засвідчує впровадження механізмів автоматизованого розподілу

інспекторів та автоматичної реєстрації повідомлень для об'єктів із незначними наслідками (СС1), що позиціонуються як інструменти мінімізації корупційних ризиків, а також подальше розширення цифрового контролю через запровадження обов'язкових чек-листів і фотофіксації під час введення об'єктів із середніми та значними наслідками (СС2/СС3) в експлуатацію [1]. Таким чином, трансформація регуляторної моделі не потребує формування нових інституційних основ, а передбачає концептуальне переосмислення нормативної конструкції з урахуванням уже сформованої цифрової інфраструктури як її системоутворюючого елемента.

Суттєвого значення набуває також трансформація адміністративно-процедурної основи регулювання. Гармонізація спеціального законодавства у сфері ліцензування із загальними положеннями адміністративної процедури зумовлює визнання рішень органів ліцензування адміністративними актами та поширення на відповідні правовідносини загальних принципів адміністративного провадження, зокрема вимог до обґрунтованості, процедурної участі заінтересованих осіб, передбачуваності та можливості ефективного оскарження. У контексті цифровізації будівельного контролю це означає необхідність забезпечення належної юридичної форми результатів автоматизованих процедур, оскільки будь-яке алгоритмічне рішення має бути інституційно трансформоване у правомірний адміністративний акт, що відповідає вимогам законності та забезпечує процесуальні гарантії суб'єктів правовідносин [6].

Така вимога об'єктивно зумовлює необхідність аналізу різних моделей регуляторного впливу, у межах яких забезпечується узгодження цифрових інструментів із правовими механізмами прийняття управлінських рішень. У зв'язку з цим порівняльний аналіз дозволяє систематизувати сучасні підходи до трансформації регуляторних механізмів у сфері будівництва та виявити специфіку поєднання ліцензування, контролю, цифровізації і процедур юридичної валідації рішень у різних юрисдикціях (табл. 1)

Таблиця 1. Порівняльна характеристика регуляторних моделей у сфері будівництва в різних юрисдикціях

Країна	Модель регулювання	Характеристика моделі	Переваги
Україна	Суб'єктно-орієнтоване ліцензування у поєднанні з об'єктно-орієнтованим контролем	Ліцензування діяльності щодо об'єктів СС2/СС3; застосування окремих дозвільних процедур на рівні об'єкта; здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду; функціонування електронного реєстру та ризик-орієнтованої підсистеми	Забезпечення повного регуляторного циклу; наявність цифрової інфраструктури; можливість автоматизації процедур
Англія	Диференційована модель регулювання об'єктів підвищеного ризику із залученням акредитованих контролерів	Виокремлення категорії higher-risk buildings; концентрація повноважень у Building Safety Regulator; запровадження реєстрації уповноважених контролерів та професійних стандартів	Спрямованість на об'єкти з підвищеним ризиком; підвищення рівня підзвітності; інституційна централізація контролю
Естонія	Цифровізований повідомний та	Подання повідомлень і дозволів через електронний	Скорочення строків адміністративних

	дозвільний режим на основі електронних реєстрів	реєстр; застосування повідомного принципу для окремих категорій об'єктів; інтеграція з державними інформаційними системами	процедур; забезпечення простежуваності; зниження адміністративних витрат
Сінгапур	Ліцензування суб'єктів будівництва з використанням системи реєстрів і класифікації	Реалізація Builders Licensing Scheme; функціонування реєстрів суб'єктів будівництва; поєднання ліцензування з професійною сертифікацією та класифікацією	Високий рівень стандартизації доступу до ринку; інтеграція регуляторних і професійних механізмів
Австрія (Відень)	OpenBIM-орієнтована модель цифрового дозвільного процесу	Використання openBIM для цифровізації процедур дозволу; автоматизація перевірки відповідності та рішень	Скорочення строків розгляду; підвищення якості зворотного зв'язку.

Порівняльний аналіз сучасних моделей регулювання будівельної діяльності дає змогу виокремити ключові закономірності трансформації регуляторних механізмів. Національна модель характеризується поєднанням цифрових і об'єктно-орієнтованих інструментів контролю зі збереженням розширеного сегмента суб'єктно-орієнтованого ліцензування. Модель регулювання Англії передбачає інституціоналізацію спеціалізованих режимів для об'єктів підвищеного ризику та супроводжується підвищеними вимогами до публічної підзвітності в умовах делегування інспекційних функцій. Регуляторні рішення, імplementовані в Естонії та Відні, свідчать про визначальну роль попередньої формалізації процедур у форматі структурованих даних як передумови ефективного функціонування цифрового контролю, на відміну від формальної електронізації адміністративних процесів. Крім того, сінгапурська модель підтверджує, що результативність ліцензування зростає за умови його інтеграції з оцінюванням професійної компетентності, безпекових стандартів, фінансової спроможності та репутаційних характеристик суб'єктів господарювання, що дозволяє уникнути редукації ліцензії до формального допуску до діяльності [13 с. 102].

Трансформація моделі ліцензування характеризується переходом від узагальненого підходу, заснованого на класі наслідків об'єктів, до селективного регулювання, орієнтованого на критичні види робіт і сценарії ризику, що передбачає обмеження сфери застосування ліцензування сегментами з підвищеною технологічною складністю, потенційною небезпекою та значними суспільними наслідками. Водночас для стандартних сегментів необхідним є впровадження реєстрово-компетентнісної моделі з акцентом на проектно-специфічній відповідальності. Перехід до селективного регулювання узгоджується з принципами пропорційності авторизаційних режимів у праві Європейського Союзу та відповідає завданням відновлення економіки [10].

Розвиток регуляторної моделі характеризується переходом від фірмоцентричного підходу до змішаної моделі допуску, що інтегрує характеристики юридичної особи, кваліфікаційні параметри ключових фахівців і специфіку конкретного проекту. Дані міжнародних аналітичних досліджень, зокрема звіти Світового банку, підтверджують значущість професійної сертифікації та індивідуальної відповідальності фахівців у забезпеченні якості будівельних процесів. Відповідно, впровадження механізмів електронної верифікації кваліфікацій та фіксації ролей учасників у межах конкретного об'єкта будівництва забезпечує підвищення точності регуляторного впливу [16].

Окремого значення набуває розвиток повноцінного ризик-орієнтованого циклу контролю на основі цифрових інструментів. Існуюча підсистема керування ризиками ЄДЕССБ уже забезпечує класифікацію документів за рівнями ризику, що створює передумови для її подальшого функціонального розширення. Ризик-орієнтований підхід підлягає поширенню на планування інспекційних заходів, визначення глибини перевірки, формування доказової бази та встановлення періодичності контрольних дій. У межах відповідної моделі низький рівень ризику корелює з автоматизацією процедур і мінімізацією адміністративного втручання, тоді як високий рівень передбачає обов'язкове проведення польової перевірки із застосуванням засобів цифрової фіксації та, за потреби, залучення незалежної експертизи. Результати впровадження цифрових інструментів контролю, зокрема у процедурах введення об'єктів в експлуатацію, засвідчують можливість реалізації зазначеного підходу в умовах сучасного публічного адміністрування [5].

Розвиток регуляторної моделі пов'язаний із необхідністю інституціоналізації механізмів обов'язкового страхування або фінансового забезпечення відповідальності у сегменті високоризикових будівельних робіт. Дані міжнародних порівняльних оцінок засвідчують відсутність у національній практиці системного механізму покриття ризиків, пов'язаних із прихованими конструктивними дефектами, що формує структурну прогалину у забезпеченні безпеки та якості будівництва [16]. За таких умов адміністративно-правові інструменти реагування не забезпечують повного охоплення ризиків, що зумовлює необхідність запровадження фінансово-правових механізмів їх розподілу. Застосування механізмів страхування прихованих дефектів або еквівалентних форм фінансових гарантій щодо об'єктів із значними наслідками, критичної інфраструктури та окремих категорій об'єктів середнього класу відповідальності забезпечує формування багаторівневої системи компенсації потенційної шкоди та створює економічні стимули до дотримання нормативних вимог.

Цифровізація процесів державного регулювання зумовлює необхідність впровадження машинозчитуваних вимог для типових об'єктів будівництва. Результати сучасних досліджень свідчать, що ефективність автоматизованої перевірки відповідності досягається за умов формалізації нормативних приписів у вигляді структурованих даних, придатних для алгоритмічної обробки, передусім у сегменті стандартизованих проектних рішень [14]. Це визначає доцільність поетапної цифровізації відповідних вимог, що передбачає їх первинну формалізацію для найбільш поширених типів об'єктів із подальшим розширенням сфери застосування. Інтеграція таких рішень з інформаційними системами публічних реєстрів забезпечує підвищення точності контролю та зниження трансакційних витрат.

Інституційна ефективність регуляторного впливу детермінується ступенем публічної підзвітності контрольних процедур і рівнем обмеження дискреційних повноважень суб'єктів владних повноважень. Результати порівняльних досліджень вказують на функціональну залежність результативності інспекційної діяльності від якості процедурної регламентації та інституціоналізації механізмів зовнішнього контролю [13]. Відповідно, забезпечення цифрової фіксації всіх етапів контрольної діяльності, стандартизація процедур прийняття рішень та їх обов'язкова формалізація у формі адміністративних актів набувають системного характеру як інструменти підвищення керованості регуляторних процесів. Інтеграція цифрових інструментів із процедурними вимогами адміністративного права забезпечує інституційне звуження дискреції, мінімізацію корупційних ризиків і підвищення рівня прозорості регуляторного середовища [2].

Поетапність упровадження запропонованої моделі набуває організаційно-технічного та нормативно-правового значення. На початковому етапі обґрунтовується необхідність ревізії предмета ліцензування із застосуванням критеріїв необхідності та

пропорційності регуляторного втручання. Наступним кроком виступає трансформація реєстрової архітектури та інтеграція даних між інформаційними системами, що забезпечує формування цілісного цифрового середовища регулювання. Подальший етап передбачає апробацію нових інструментів на обмеженій сукупності проєктів відбудови з наступним їх масштабуванням. Така послідовність кореспондує підходам Європейського Союзу щодо пропорційного регулювання професій, рекомендаціям ОЕСД у сфері risk-based implementation, а також національній практиці розширення автоматизованих процедур у межах ЄДЕССБ [10].

Економічні наслідки запропонованої трансформації мають дуальний характер. У короткостроковій перспективі очікується зростання витрат, пов'язаних із модернізацією реєстрових систем, підвищенням кваліфікації персоналу, розробленням машинозчитуваних регуляторних вимог, впровадженням страхових інструментів та цифрових модулів контролю. Крім того, у середньостроковому вимірі прогнозується формування істотних економічних ефектів, зокрема скорочення транзакційних витрат адміністративних процедур, перехід до таргетованих моделей контролю, зниження корупційних ризиків, підвищення рівня довіри міжнародних партнерів до процедур відбудови, а також мінімізація витрат, пов'язаних із дефектами та судовими спорами на стадіях життєвого циклу об'єктів. У зв'язку з цим, прощення та цифровізація взаємодії держави і бізнесу розглядаються як один із пріоритетних напрямів реформування, що підтверджується аналітичними оцінками міжнародних інституцій [17].

Водночас реалізація зазначених підходів супроводжується низкою правових ризиків, що потребують належного нормативного врегулювання. Зокрема, застосування алгоритмічних інструментів класифікації ризиків актуалізує проблему прозорості критеріїв прийняття рішень та необхідність забезпечення їх інтерпретованості. Надмірне звуження сфери ліцензування за відсутності компенсаторних механізмів, таких як страхування, реєстрова прозорість та персоніфікована відповідальність, може призвести до зниження рівня безпеки. Окрему загрозу становить неконтрольоване розширення участі приватних суб'єктів у здійсненні контрольних функцій без належного інституційного забезпечення публічної підзвітності. Крім того, цифровізація регуляторних процедур за відсутності уніфікованих стандартів даних та належної міжреєстрової сумісності не усуває, а трансформує наявні дисфункції. З огляду на це, ефективність нової моделі безпосередньо залежить від її реалізації як цілісної інституційно-правової конструкції, що поєднує технологічні, організаційні та нормативні компоненти.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Інтерпретація результатів дослідження дає підстави стверджувати, що основна проблема чинної системи ліцензування та контролю у будівництві полягає не лише в недосконалості окремих процедур, а в обмеженості самої регуляторної логіки. Традиційна модель виходить із припущення, що наявність ліцензії, дозвільного документа або проходження формальної перевірки автоматично забезпечує належний рівень безпеки й добросовісності будівельної діяльності. Однак практика свідчить, що формальне дотримання процедур не завжди гарантує якісний результат, а порушення можуть виникати на різних етапах життєвого циклу об'єкта — від проєктування до введення в експлуатацію та подальшого використання.

У цьому зв'язку ліцензування доцільно інтерпретувати не як самодостатній адміністративний бар'єр, а як один із елементів системи управління ризиками. Його функція має полягати не лише у фіксації права суб'єкта на виконання певних робіт, а й у попередньому оцінюванні професійної, технічної, організаційної та репутаційної спроможності такого суб'єкта здійснювати діяльність у сферах, пов'язаних із підвищеним рівнем небезпеки.

Результати дослідження також свідчать про доцільність переосмислення змісту державного контролю. Контроль у будівництві має виконувати не лише каральну або реактивну функцію, спрямовану на виявлення порушень після їх виникнення, а й превентивну, аналітичну та коригувальну функції. Це означає, що система контролю повинна бути здатною заздалегідь ідентифікувати потенційно ризикові об'єкти, аналізувати поведінку учасників будівельного процесу, виявляти повторювані порушення та формувати підстави для адресного регуляторного реагування.

Важливим є також те, що цифровізація створює передумови для зміни характеру доказування у сфері будівельного контролю. Якщо раніше значна частина процедур залежала від паперових документів, суб'єктивних висновків посадових осіб і фрагментарної інформації, то сучасні цифрові системи можуть забезпечити накопичення даних, простежуваність рішень, автоматичну фіксацію дій учасників, порівняння інформації з різних реєстрів і формування цифрового сліду будівельного процесу. Це підвищує прозорість регуляторної діяльності та зменшує можливості для вибіркового або необґрунтованого втручання.

Таким чином, результати дослідження можна інтерпретувати як підтвердження необхідності переходу до інтегрованої моделі регулювання, у якій ліцензування, дозвільні процедури, контроль, цифрові реєстри, професійна відповідальність і аналітика ризиків функціонують не як ізольовані елементи, а як взаємопов'язана система забезпечення безпеки, прозорості та ефективності будівельної діяльності.

Порівняння з іншими дослідженнями. Отримані результати загалом узгоджуються з положеннями вітчизняних досліджень, у яких акцентується увага на складності нормативної структури державного архітектурно-будівельного контролю, наявності колізій у розмежуванні повноважень і потребі в інституційному впорядкуванні контрольних процедур. Зокрема, наукові підходи, що розглядають державний архітектурно-будівельний контроль крізь призму адміністративно-правового регулювання, підтверджують, що ефективність нагляду залежить не лише від наявності повноважень у відповідних органів, а й від чіткості процедур, прозорості прийняття рішень та узгодженості між різними інституційними рівнями.

Водночас результати цього дослідження розширюють зазначені підходи, оскільки акцентують увагу не лише на юридико-процедурних аспектах контролю, а й на необхідності інтеграції контрольних механізмів із цифровою аналітикою та ризик-орієнтованим управлінням. Якщо у частині вітчизняних праць цифровізація розглядається переважно як інструмент зниження ролі людського фактора, оптимізації документообігу та підвищення доступності адміністративних послуг, то в межах цього дослідження вона трактується ширше — як основа для формування нової моделі регуляторного управління, що ґрунтується на даних.

Порівняно із зарубіжними дослідженнями, присвяченими цифровим будівельним дозволам, автоматизованій перевірці відповідності та використанню BIM-орієнтованих або онтологічних моделей, результати цієї статті підтверджують важливість стандартизації даних, інтероперабельності цифрових систем і формалізації регуляторних вимог. Зарубіжні автори наголошують, що автоматизація будівельного контролю є ефективною лише за умови достатнього рівня структурованості правил, технічної сумісності інформаційних систем і чіткої процесної архітектури.

Разом із тим український контекст має специфічні особливості, які не дозволяють механічно перенести зарубіжні моделі. До таких особливостей належать умови воєнного стану, масштабність відновлення пошкодженої інфраструктури, потреба в оперативності процедур, підвищена увага міжнародних партнерів до прозорості використання ресурсів, а також нерівномірна інституційна спроможність органів публічного управління. Саме тому для України доцільним є не копіювання окремих іноземних практик, а адаптивне впровадження принципів smart regulation, risk-based

regulation і data-driven governance з урахуванням національних правових та управлінських умов.

На відміну від досліджень, у яких ліцензування, контроль або цифровізація аналізуються окремо, у цій статті запропоновано розглядати їх як взаємопов'язані компоненти єдиної регуляторної системи. Це дозволяє сформулювати більш цілісне бачення модернізації будівельного регулювання, у межах якого цифрові інструменти не підміняють державний контроль, а підвищують його адресність, прозорість і доказовість.

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна дослідження полягає в подальшому розвитку теоретико-методологічних положень щодо трансформації системи ліцензування та контролю у будівництві на основі поєднання адміністративно-правового, публічно-управлінського, цифрового та ризик-орієнтованого підходів.

По-перше, у статті обґрунтовано доцільність відходу від уніфікованої моделі ліцензування, за якої регуляторні вимоги застосовуються переважно однаково до різних видів будівельної діяльності, незалежно від рівня їх фактичної небезпеки. Натомість запропоновано концепцію селективного ліцензування, відповідно до якої ліцензійні вимоги мають бути посилені щодо тих видів робіт, які пов'язані з підвищеним ризиком для життя, здоров'я людей, майна, довкілля, критичної інфраструктури або суспільної безпеки.

По-друге, розвинуто положення про необхідність переходу від суб'єктно-орієнтованого до об'єктно-орієнтованого контролю. У цьому підході центральним елементом регуляторної уваги є не лише суб'єкт господарювання, а конкретний об'єкт будівництва, його клас наслідків, функціональне призначення, технічна складність, соціальна значущість і потенційні наслідки порушення будівельних норм. Такий підхід дає змогу точніше визначати пріоритетність контролю та уникати надмірного втручання у діяльність суб'єктів із низьким рівнем ризику.

По-третє, запропоновано розглядати ЄДЕССБ та Реєстр будівельної діяльності не лише як інфраструктуру електронного документообігу, а як потенційну основу для формування аналітичної системи регуляторного управління. У цьому аспекті цифрова система може забезпечувати накопичення даних про об'єкти, учасників, дозвільні документи, порушення, результати перевірок, експертні висновки та інші параметри, необхідні для побудови ризикових профілів.

По-четверте, уточнено зміст ризик-орієнтованого контролю у сфері будівництва. Він має включати не лише диференціацію перевірок за рівнем небезпеки, а й використання цифрових даних для попереднього виявлення проблемних об'єктів, аналізу повторюваності порушень, оцінювання добросовісності суб'єктів, прогнозування потенційних негативних наслідків та формування адресних контрольних заходів.

По-п'яте, у статті обґрунтовано положення про необхідність інтеграції ліцензування, професійної сертифікації, незалежної експертизи, страхування ризиків і цифрового моніторингу в єдину систему забезпечення якості та безпеки будівництва. Це дозволяє подолати фрагментарність чинної моделі, у якій різні інструменти регулювання функціонують відокремлено і не завжди забезпечують належний рівень взаємного інформаційного зв'язку.

Отже, наукова новизна полягає в розробленні цілісного концептуального бачення модернізації системи ліцензування та контролю у будівництві як переходу від формально-процедурної моделі до інтегрованої data-driven моделі регулювання, орієнтованої на ризики, об'єкти, цифрові дані та відповідальність учасників будівельного процесу.

Практичне значення (розгорнуто). Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані висновки та пропозиції можуть бути використані для удосконалення державної політики у сфері будівництва, підвищення

ефективності ліцензування, оптимізації контрольних процедур і розвитку цифрових інструментів публічного адміністрування.

Для органів державної влади результати дослідження можуть бути корисними під час підготовки змін до нормативно-правових актів, що регулюють питання містобудівної діяльності, ліцензування господарської діяльності, державного архітектурно-будівельного контролю та функціонування ЄДЕССБ. Зокрема, положення статті можуть бути використані для розроблення критеріїв селективного ліцензування, за яких обов'язковість або інтенсивність ліцензійних вимог визначатиметься залежно від рівня ризику конкретних видів будівельних робіт.

Для органів державного архітектурно-будівельного контролю практичне значення мають висновки щодо переходу до об'єктно-орієнтованого нагляду. Запропонований підхід може бути використаний для визначення пріоритетності перевірок, формування ризикових профілів об'єктів, удосконалення планування контрольних заходів і зменшення кількості формальних перевірок, які не мають істотного впливу на рівень безпеки будівництва.

Для розробників та адміністраторів цифрових систем результати дослідження можуть бути використані при подальшому розвитку ЄДЕССБ і Реєстру будівельної діяльності. Зокрема, доцільним є розширення їх функціоналу в напрямі аналітики ризиків, автоматизованого виявлення невідповідностей, інтеграції з іншими державними реєстрами, формування історії об'єкта та накопичення інформації про професійну діяльність учасників будівельного процесу.

Для органів місцевого самоврядування результати дослідження можуть мати значення у частині підвищення якості управління забудовою територій, моніторингу реалізації будівельних проєктів, забезпечення взаємодії з державними органами контролю та використання цифрових інструментів для прийняття управлінських рішень.

Для професійних учасників будівельного ринку практичне значення полягає у можливості прогнозування майбутніх змін регуляторного середовища, адаптації внутрішніх процедур комплаєнсу, підвищення стандартів якості проєктування і виконання робіт, а також формування прозорої репутаційної історії в цифрових системах.

Для наукової та освітньої сфери результати дослідження можуть бути використані під час підготовки навчальних матеріалів із будівельного права, адміністративного права, публічного управління, цифрового врядування, регуляторної політики та управління ризиками. Крім того, положення статті можуть стати основою для подальших наукових досліджень, присвячених розробленню критеріїв ризик-орієнтованого контролю, цифрової трансформації будівельної сфери та правовому забезпеченню післявоєнного відновлення України.

Отже, практична значущість дослідження полягає не лише у формулюванні загальних рекомендацій щодо вдосконалення законодавства, а й у визначенні конкретних напрямів інституційної, процедурної та цифрової модернізації системи ліцензування і контролю у будівництві.

Висновки. На основі проведеного аналізу визначено, що ефективність системи ліцензування та контролю у будівництві визначається не кількістю дозвільних процедур, а якістю та узгодженістю регуляторної архітектури. Чинна модель в Україні є інституційно сформованою та частково цифровізованою, однак характеризується надмірною широтою ліцензування, недостатньою ризик-диференціацією та неповною інтеграцією цифрових інструментів у матеріальне право.

Нові підходи до трансформації системи полягають у переході до гібридної моделі регулювання, що передбачає звуження ліцензування до високоризикових видів робіт,

впровадження реєстрово-компетентнісного допуску для стандартних сегментів, розвиток ризик-орієнтованого контролю на основі цифрових даних, застосування фінансових гарантій відповідальності та забезпечення процедурної підзвітності через інструменти адміністративного права. Застосування зазначених механізмів забезпечує інтеграцію вимог оперативності відбудови, безпеки, прозорості та правової визначеності як взаємопов'язаних компонентів сучасної моделі регулювання будівельної діяльності.

Список використаних джерел

1. Деякі питання забезпечення функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва Постанова Кабінету Міністрів України від 23.06.2021 № 681. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#Text>
2. Запобігання корупції у сфері будівництва: ТОП-5 нововведень Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. ДІАМ. 2023. URL: <https://mindev.gov.ua/news/34862-zapobigannia-korupciyi-u-sferi-budivnictva-top-5-novovveden-diam>
3. Литвинюк Є. Архітектурно-будівельний контроль в умовах цифровізації та реформування: сучасний огляд. *Аспекти публічного управління*. 2023. Т. 11. № 3. С. 126–132
4. Міністерство розвитку громад та територій України. 5 років ЄДЕССБ: результати роботи та подальші плани. 2025. URL: <https://e-construction.gov.ua/ua/5-rokiv-edessb-rezultati-roboti-ta-podalshi-plani>
5. Міністерство розвитку громад та територій України. Що таке підсистема керування ризиками? Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. URL: <https://e-construction.gov.ua/ua/scho-take-pidsistema-keruvannja-rizikami>
6. Про ліцензування видів господарської діяльності Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19/print>
7. Про регулювання містобудівної діяльності Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17/comp20221024>
8. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми та значними наслідками, і визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною архітектурно-будівельною інспекцією: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 № 904. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/904-2018-%D0%BF#Text>
9. Тимків І. В. Правові засади здійснення архітектурно-будівельного контролю в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 348–350. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/86>
10. European Commission. Commission Staff Working Document accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021SC0185>
11. Fauth J., Gade P. N., Kaiser S., Raj K., Pedersen J. G., Olsson P.-O. Investigating building permit processes across Europe: characteristics and patterns. *Building Research & Information*. 2024. Vol. 52. No. 3. P. 417–434. DOI: <https://doi.org/10.1080/09613218.2024.2400467>

12. Hagedorn P., Fauth J., Zentgraf S., Seiß S., König M., Brilakis I. OntoBPR: An ontology-based framework for performing building permit reviews using standardized information containers. *Advanced Engineering Informatics*. 2025. Vol. 66. Article 103369. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.aei.2025.103369>
13. Naderpajouh N., Zhang R. P., Hayes J. Outsourced enforcement: improving the public accountability of building inspectors. *Contracting and Safety*. Cham : Springer, 2022. P. 99–107
14. Noardo F., Guler D., Fauth J., Malacarne G., Ventura S. M., Azenha M., Olsson P.-O., Senger L. Unveiling the actual progress of Digital Building Permit: Getting awareness through a critical state of the art review. *Building and Environment*. 2022. Vol. 213. Article 108854. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2022.108854>
15. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). OECD Regulatory Policy Outlook 2025. Paris : OECD Publishing, 2025. 232 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/56b60e39-en>
16. The World Bank. Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies. Economy Profile of Ukraine. 2020. 69 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/536181575376303049/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies-Economy-Profile-of-Ukraine.pdf>
17. The World Bank. Ukraine: Resilient, Inclusive and Sustainable Enterprise Project (RISE) (P505616). Program-for-Results (PforR). Integrated Fiduciary Systems Assessment. Europe and Central Asia Region. July 2024. 55 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099120925073527595/pdf/P505616-ee175c14-4754-41e6-bcdc-1c11b0b560f3.pdf>
18. Urban H., Pelikan G., Höbart K., Schranz C., Gerger A. Augmented reality supported hearings: a case study on the openBIM-based building permit process in Vienna, Austria. *Building Research & Information*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1080/09613218.2025.2575046>

References

1. Deiaki pytannia zabezpechennia funktsionuvannia Yedynoi derzhavnoi elektronnoi systemy u sferi budivnytstva: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.06.2021 № 681 [Some issues of ensuring the functioning of the Unified State Electronic System in the field of construction]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
2. Zapobihannia koruptsii u sferi budivnytstva: TOP-5 novovveden Ministerstvo rozvytku hromad, terytorii ta infrastruktury Ukrainy. DIAM (2023) [Prevention of corruption in the field of construction: TOP-5 innovations]. URL: <https://mindev.gov.ua/news/34862-zapobigannia-korupciyi-u-sferi-budivnictva-top-5-novovveden-diam> [in Ukrainian].
3. Lytvyniuk, Ye. (2023). Arkhitekturno-budivelnyi kontrol v umovakh tsyfrovizatsii ta reformuvannia: suchasnyi ohliad [Architectural and construction control in the context of digitalization and reform: a modern review]. *Aspekty publichnoho upravlinnia* [Public Administration Aspects], 11(3), p. 126–132 [in Ukrainian].
4. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy (2025). 5 rokiv YeDESSB: rezultaty roboty ta podalshi plany [5 years of the Unified State Electronic System in Construction: results and future plans]. URL: <https://e-construction.gov.ua/ua/5-rokiv-edessb-rezultati-roboti-ta-podalshi-plani> [in Ukrainian].
5. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. Shcho take pidsystema keruvannia ryzykamy? (n.d.) [What is the risk management subsystem?]. Portal Yedynoi derzhavnoi elektronnoi systemy u sferi budivnytstva [Portal of the Unified State Electronic System in Construction]. URL: <https://e-construction.gov.ua/ua/scho-take-pidsistema-keruvannja-rizykami> [in Ukrainian].

6. Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 02.03.2015 № 222-VIII [On licensing of types of economic activity]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19/print> [in Ukrainian].
7. Pro rehulivannia mistobudivnoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 № 3038-VI [On regulation of urban planning activity]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17/comp20221024> [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia kryteriiv, za yakymy otsiniuietsia stupin ryzyku vid provadzhennia hospodarskoi diialnosti z budivnytstva ob'ektiv...: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.10.2018 № 904 [On approval of criteria for assessing the degree of risk from construction activities...]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/904-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. Tymkiv, I.V. (2024). Pravovi zasady zdiisnennia arkhitekturno-budivelnoho kontroliu v Ukraini [Legal principles of architectural and construction control in Ukraine]. Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal [Legal Scientific Electronic Journal], 5, p. 348–350. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/86> [in Ukrainian].
10. European Commission. Commission Staff Working Document accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021SC0185>
11. Fauth J., Gade P. N., Kaiser S., Raj K., Pedersen J. G., Olsson P.-O. (2024) Investigating building permit processes across Europe: characteristics and patterns. *Building Research & Information*, 52 (3), 417–434. DOI: <https://doi.org/10.1080/09613218.2024.2400467>
12. Hagedorn P., Fauth J., Zentgraf S., Seiß S., König M., Brilakis I.(2025) OntoBPR: An ontology-based framework for performing building permit reviews using standardized information containers. *Advanced Engineering Informatics*, 66. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.aei.2025.103369>
13. Naderpajouh N., Zhang R. P., Hayes J. (2022) Outsourced enforcement: improving the public accountability of building inspectors. *Contracting and Safety*. Cham: Springer, 99–107
14. Noardo F., Guler D., Fauth J., Malacarne G., Ventura S. M., Azenha M., Olsson P.-O., Senger L. (2022) Unveiling the actual progress of Digital Building Permit: Getting awareness through a critical state of the art review. *Building and Environment*, 213. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2022.108854>
15. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). OECD Regulatory Policy Outlook 2025. Paris : OECD Publishing, 2025. 232 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/56b60e39-en>
16. The World Bank. Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies. Economy Profile of Ukraine. 2020. 69 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/536181575376303049/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies-Economy-Profile-of-Ukraine.pdf>
17. The World Bank. Ukraine: Resilient, Inclusive and Sustainable Enterprise Project (RISE) (P505616). Program-for-Results (PforR). Integrated Fiduciary Systems Assessment. Europe and Central Asia Region. July 2024. 55 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099120925073527595/pdf/P505616-ee175c14-4754-41e6-bcdc-1c11b0b560f3.pdf>

18. Urban H., Pelikan G., Höbart K., Schranz C., Gerger A. (2025) Augmented reality supported hearings: a case study on the openBIM-based building permit process in Vienna, Austria. *Building Research & Information*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1080/09613218.2025.2575046>